

جایگاه علمی نشریه سفینه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) - نجمه باقریان

فصلنامه تخصصی مطالعات قرآن و حدیث سفینه

سال دوازدهم، شماره 45 «و ژه حدیث»، زمستان 1393، ص 182-191

جایگاه علمی نشریه سفینه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) [1]

نجمه باقریان [2] ×

چکیده: هدف پژوهش حاضر بررسی جایگاه علمی نشریه سفینه بر اساس شاخص‌های ارزیابی نشریات در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام می‌باشد. تعداد مقالات، پرتولیدترین سال‌ها، موسسات و پژوهشگران فعال، شاخص آنی، ضریب تاثیر، استنادهای تجمعی نشریه سفینه در سالهای 1392-1382 بر اساس داده‌های موجود در نمایه استنادی علوم ایران و پایگاه گزارش‌های استنادی نشریات، مورد مطالعه علم سنجی قرار گرفته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، سال 1390 با 41 مقاله پرتولیدترین سال، حوزه علمیه با 43 مقاله پرتولیدترین سازمان، محمد ییابانی اسکویی با 21 اثر فعال‌ترین پژوهشگر در نشریه سفینه می‌باشند. بالاترین میزان استنادهای تجمعی مربوط به سال 138 علی‌المسلم (6 استناد) و بالاترین میزان شاخص آنی (069/0) مربوط به سال 1385 بوده و ضریب تاثیر نشریه سفینه در سالهای مورد بررسی صفر می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، نشریه سفینه، تولید علم، علم سنجی.

مقدمه

تولید علم در وهله نخست در مقاله علمی تجلی می‌یابد و ترویج آن از طریق نشریه علمی انجام می‌پذیرد. نشریات علمی نخستین منابعی هستند که پیشرفت‌های علمی را منعکس می‌سازند. (طالبی، 13، علیه السلام 8) انتشار نشریات علمی موجب تولید دانش و معرفت علمی می‌شود. لازمه تداوم این کارکرد، ارزیابی و سنجش عملکرد نشریات است. (سجادی و همکاران، 1389) تا چند سال اخیر نمایه سازی استنادی نشریات علمی تنها در موسسه تامسون رویترز (آی. اس. آی) [3] انجام می‌گرفت، سپس پایگاه اسکاپوس

[4]

نیز نسبت به نمایه سازی استنادی نشریات اقدام کرد. در ایران اعتبارسنجی و اعتباربخشی نشریات علمی توسط کمیسیون نشریات معتبر در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام می‌گیرد و این روند همچنان ادامه دارد. برای رفع محدودیت‌های پایگاه موسسه تامسون رویترز به ویژه سوگیری نسبت به زبان انگلیسی، با تلاش دکتر جعفر مهران رئیس مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری شیراز اقدامات اجرایی برای راه اندازی یک مرکز نمایه سازی استنادی برای جهان اسلام آغاز گردید. در نهایت در اوایل سال 1388 علیه السلام با به ثمر رسیدن تلاش‌های انجام شده، اساسنامه پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی. اس. سی) به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده و این پایگاه رسماً به عنوان یک پژوهشگاه تأسیس شد. پایگاه استنادی علوم جهان اسلام یک نظام استنادی است که در صدد تجزیه و تحلیل نشریات علمی کشورهای اسلامی بر اساس معیارهای معتبر علم سنجی می‌باشد. یکی از وظایف مهم این پایگاه، تحلیل استنادی و رتبه‌بندی نشریات علمی کشورهای اسلامی است که نه تنها سبب اعتبار بخشیدن کیفی به آنها می‌شود بلکه موجب می‌شود تا تولید علم در ایران و کشورهای اسلامی به رویت جهانیان برسد. (صمدی، محمد اسماعیل، 1388) این پایگاه در بخش فارسی با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده از نشریات معتبر فارسی، به تحلیل محتوا، ارزیابی نشریات و رتبه‌بندی موسسات علمی و نویسندگان در سطح ملی می‌پردازد.

در سال 1382 انتشار فصلنامه تخصصی مطالعات قرآن و حدیث با نام «سفینه» آغاز گردید. مجله مذکور با صاحب امتیازی «موسسه فرهنگی نبأ مبین» و درجه «علمی-ترویجی» در گروه نشریات علوم انسانی منتشر می‌شود. با توجه به مطالب پیش گفته، با اجرای پژوهش حاضر تلاش داریم تا از طریق مطالعات استنادی، وضعیت علمی نشریه سفینه را بررسی نموده و با انعکاس نتایج پژوهش زمینه‌هایی را برای نشریه مذکور ایجاد نماییم تا با شناخت وضعیت خود در مقایسه با نشریات هم حوزه، نسبت به ارتقاء سطح علمی خود اقدام نماید.

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر مقالات نمایه شده نشریه سفینه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام طی سالهای 1382-1392 می‌باشد. داده‌های مورد بررسی در بهمن ماه 1393 از بخش «نمایه استنادی علوم ایران» و «گزارش‌های استنادی نشریات [5]» پایگاه مذکور استخراج و مورد تحلیل قرار گرفتند.

سوالات پژوهش

1. روند تولید مقالات در نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 چگونه است؟

2. وضعیت استناد به نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 چگونه است؟

3. پرتولیدترین و فعال ترین پژوهشگران نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 چه کسانی بوده‌اند؟

4. پرتولیدترین و فعال ترین سازمان‌ها در نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 کدامند؟

5. وضعیت ضریب تاثیر نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 چگونه است؟

6. وضعیت شاخص آنی نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392 چگونه است؟

تعاریف عملیاتی متغیرها

استنادهای تجمعی: تعداد دفعاتی که نشان می‌دهد، نشریه توسط سایر نشریات، در سال مورد بررسی در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، مورد استناد واقع شده است.

تعداد مقالات: عبارت است از تعداد مقاله‌های منتشر شده یک نشریه در یک سال خاص.

ضریب تاثیر [6]: عبارت است از نسبت تعداد استنادهای تعلق گرفته به مجله در دو سال قبل، به تعداد مقالات دو سال گذشته آن نشریه، در یک سال مشخص.

شاخص آنی [7]: عبارت است از نسبت تعداد استنادهای تعلق گرفته به یک نشریه، به تعداد مقالات آن نشریه در سال مورد بررسی. (مهرداد، مقصودی، 1383)

یافته‌های پژوهش

1. روند تولید مقالات در نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392:

داده‌های مندرج در جدول 1، نشان می‌دهد، بیشترین تعداد مقالات مربوط به سال 1390 با 41 مقاله (69/12 درصد) و کم‌ترین تعداد مقاله (41/3 درصد) مربوط به سال 1382 می‌باشد. پایین بودن تعداد مقالات برخی سال‌ها به علت کامل نبودن دوره کامل مربوط به آن سال است که مقالات برخی شماره‌ها هنوز در پایگاه نمایه نشده‌اند.

جدول 1. توزیع فراوانی تولید مقاله طی سالهای 1382-1392

ردیف
سال انتشار
فراوانی
درصد
1
1390

41

69/12

2

1389

39

0 علیه السلام / 12

3

1388

36

15/11

4

1386

35

84/10

5

138 علیه السلام

34

53/10

6

1383

33

22/10

علیه السلام

1391

30

29/9

8

1385

29

98/8

9

1392

20

19/6

10

1384

15

64/4

11

1382

11

41/3

نمودار شماره 1. روند تولید مقالات نشریه سفینه طی سالهای 1383-1392

2. وضعیت استناد به نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392:

داده‌های مستخرج از پایگاه گزارش‌های استنادی نشریات مندرج در جدول 2، حاکی از پایین بودن میزان استناد به مقالات نشریه سفینه طی بازه زمانی مورد مطالعه می‌باشد. مقالات منتشر شده در سال 138 علیه‌السلام با دریافت 6 استناد نسبت به مقالات منتشر شده در سایر سالها بیشتر مورد استفاده و ارجاع قرار گرفته‌اند.

جدول 2. توزیع فراوانی استنادهای تجمعی طی سالهای 1383-1390

ردیف

سال

فراوانی استنادهای تجمعی

1

1383

0

2

1384

0

3

1385

2

4

1386

1

5

138 علیه السلام

6

6

1388

4

علیه السلام

1389

0

8

1390

2

3. پرتولیدترین و فعال ترین پژوهشگران نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392:

از مجموع 231 پژوهشگر مشارکت کننده در تولید مقالات نشریه سفینه، ده پژوهشگر دارای بالاترین آمار مقالات، در جدول 3 معرفی شده‌اند. 186 پژوهشگر (52/80 درصد) مرد و 45 نفر (48/19 درصد) نیز زن می‌باشند. 1 علیه السلام علیه السلام پژوهشگر تنها یک مقاله در نشریه سفینه داشته و 28 پژوهشگر نیز دارای دو مقاله می‌باشند. پژوهشگران دارای 3 مقاله 8 نفر بوده و 6 فرد نیز دارای 4 مقاله می‌باشند. محمد بیابانی اسکویی با 21 مقاله بالاترین آمار مقالات منتشر شده در مجله سفینه را به خود اختصاص داده است.

جدول 3. پرتولیدترین پژوهشگران نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392

ردیف

پدید آور

فراوانی

درصد

1

محمد بیابانی اسکویی

21

5/6

2

عبدالمحسین طالعی

13

02/4

3

حمید سلیم گندمی

12

علیه السلام 2/3

4

اصغر غلامی

10

1/3

5

منصور پهلوان

9

عليه السلام 9/2

6

محسن اجنشاهی نیا

9

عليه السلام 9/2

عليه السلام

مینا اسکویی

9

عليه السلام 9/2

8

غلامحسین تاجری نسب

6

86/1

9

مرتضی نادری

6

86/1

10

ایمان نوربخش

5

55/1

نمودار شماره 2. پژوهشگران دارای بالاترین آمار مقالات

4. پرتولیدترین و فعال ترین سازمان ها در نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392:

آمار مندرج در نمایه استنادی علوم ایران گویای آن است که طی بازه زمانی مورد مطالعه، 69 سازمان در انتشار مقالات نشریه سفینه مشارکت کرده اند. 40 سازمان تنها دارای یک مقاله بوده و 12 مرکز نیز دو مقاله در نشریه سفینه داشته اند. سازمان های دارای سه مقاله سه مورد بوده و دو مرکز نیز دارای 4 مقاله می باشند. دانشگاه قرآن و حدیث نیز تنها مرکزی می باشد که دارای 5 مقاله در سفینه است. ده سازمان دارای بالاترین آمار مقالات نیز در جدول 4 درج شده اند. حوزه علمیه قم با اختصاص 31/13 درصد مقالات نشریه سفینه به خود، به عنوان فعال ترین و پرتولیدترین سازمان معرفی شده است.

ردیف

سازمان

فراوانی

درصد

1

حوزه علمیه قم

43

31/13

2

دانشگاه تهران

30

29/9

3

دانشگاه قم

1 علیه السلام

26/5

4

دانشگاه آزاد اسلامی

15

64/4

5

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

15

64/4

6

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

12

علیه السلام 2/3

علیه السلام

حوزه علمیه تهران

10

1/3

8

دانشگاه علامه طباطبایی

علیه السلام

1 علیه السلام 2/

9

دانشگاه الزهرا

علیه السلام

1 علیه السلام / 2

10

دانشگاه تربیت مدرس

6

86/1

جدول 4. فعال ترین سازمان ها در انتشار مقاله طی سالهای 1382-1392

نمودار شماره 3. سازمان‌های دارای بالاترین آمار مقالات در نشریه سفینه طی سالهای 1382-1392

5. ضریب تاثیر نشریه سفینه طی سالهای 1383-1390:

بررسی داده‌های مربوط به نشریه سفینه در پایگاه گزارش‌های استنادی نشریات فارسی نشان می‌دهد، طی سالهای 1383-1390 ضریب تاثیر نشریه مذکور همواره صفر بوده و تغییری نکرده است.

6. شاخص آنی نشریه سفینه طی سالهای 1383-1390:

شاخص آنی نشریه سفینه تنها در دو مقطع زمانی بالاتر از صفر بوده و در سایر سالها عدد صفر می‌باشد. بر اساس داده‌های پایگاه گزارش‌های استنادی نشریات فارسی، شاخص آنی نشریه سفینه در سال 1385 عدد 069/0 و در سال 138 علیه المسلم عدد 029/0 را نشان می‌دهد.

نتایج

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد، در مجموع میزان استناد و ارجاع به مقالات نمایه شده نشریه سفینه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام پایین بوده و همین امر بر دو شاخص اساسی ضریب تاثیر و نیز شاخص آنی که بر محور میزان استناد استوار می‌باشند، اثر منفی داشته است؛ به گونه‌ای که در بازه زمانی 1383-1390 ضریب تاثیر مجله مذکور صفر بوده که گویای پایین بودن میزان استناد به مقالات دو سال قبل نشریه در یک سال خاص می‌باشد. از سویی دیگر نیز در ارتباط با شاخص آنی نیز مشاهده گردید که با تاثیر منفی پایین بودن میزان استناد به مقالات در اولین سال انتشار، تنها در دو مقطع زمانی شاهد شاخص آنی بیشتر از صفر می‌باشیم؛ به عبارت دیگر، بخش عمده‌ای از مقالات نشریه سفینه نتوانسته‌اند در اولین سال انتشار خود مورد استناد و استفاده قرار گیرند. همچنین تحلیل نتایج حاکی از آن است که مردان نسبت به زنان درصد بالاتری (52/80 درصد) از مقالات را به خود اختصاص داده‌اند و بخش عمده‌ای از پژوهشگران (63/ علیه المسلم 6 درصد) تنها یک مقاله در سفینه منتشر کرده‌اند. 98/5 علیه المسلم درصد سازمان‌ها دارای یک مقاله بوده و حوزه علمیه قم بالاترین آمار مقالات را به خود اختصاص داده است.

منابع

1. سجادی، نصرالله، عیدی، حسین، مهربانی، جواد، عباسی، همایون. تحلیل توصیفی نشریه علمی - پژوهشی حرکت (شماره 1 تا 34). مدیریت ورزشی، ش 5، 1389، ص 141-153.
2. صمدی، لاله، محمد اسماعیل، صدیقه. بررسی معیارهای ارزیابی مجله‌ها در گزارش‌های استنادی نشریات فارسی در

پایگاه استنادی علوم کشورهای اسلامی مرکز منطقه‌ای. پیام کتابخانه، ش 1388، 56، ص 129-148.

3. طالبی، محمد. سیمای همکاری علمی مراکز تحقیقاتی داخل کشور با هم و با مراکز تحقیقاتی خارج از کشور از دریچه اس. سی. آی. رهیافت، ش 21، 13، علیه المسلام 8، ص 118-112.

4. مهرداد، جعفر، مقصودی دریه، رویا. گزارش نهایی طرح پژوهشی گزارش‌های استنادی نشریات فارسی. مرداد 1383.

[1] Islamic World Science Citation Center (ISC).

Nj_bagherian@yahoo.com

× کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

[3] Thomson Reuters (ISI).

. SCOPUS [\[4\]](#)

. Persian Journal Citation Report (PJCR) [\[5\]](#)

. Impact Factor [\[6\]](#)

. Immediacy index [\[7\]](#)